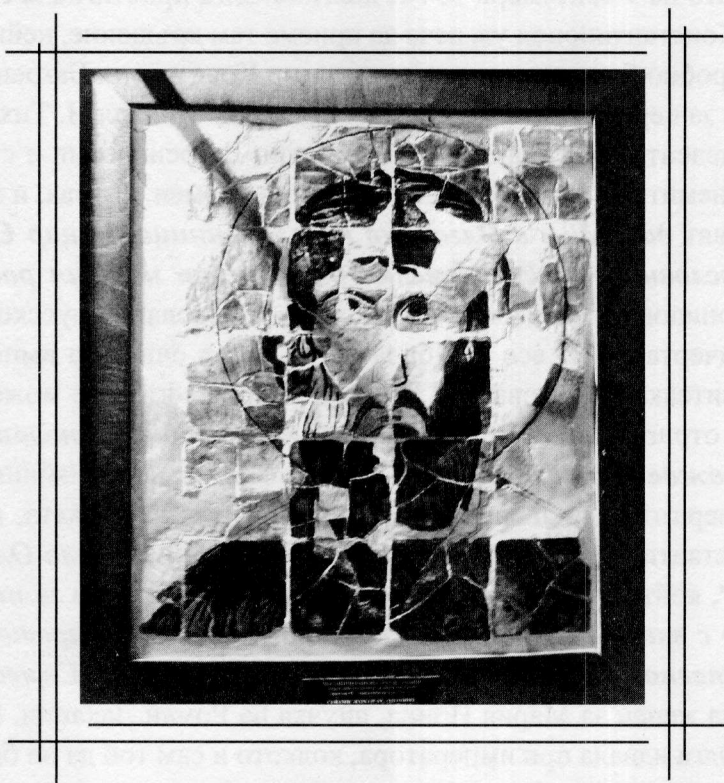

около 252 милиона души по света. Освен в България тя е официална писменост в Русия, Сърбия, Черна гора, Северна Македония, Босна и Херцеговина, Беларус, Украйна, Молдова, Чеченска република, Татарстан, Таджикистан, Башкирия, Бурятия, Дагестан, Ингушетия, Кабардино-Балкарската република, Казахстан, Киргизстан, Чувашката република, Удмуртската република, Република Марий Ел, Република Тува, Република Мордовия, Монголия.

Предтеча на християнството в Рус

Постиженията на българската духовност не са излизали от страната ни само с прочутите ѝ книги. „Предтеча на християнството както зорницата преди слънцето“ за русите според руския летописец преподобни Нестор е невястата на киевския княз Игор. „Тя първа из Русия се изкачила в Царството небесно. Руските синове я хвалят като началница.“ Архимандритът на Троице-Сергиевската лавра Леонид прогласил записаното в открития от него през 1887 г. ръкопис „Новый Владимирский Летописец“: „Игоря же ожени въ Болгарехъ, поятъ же за него княжну Ольгу“, като свидетелство, че невястата на киевския княз била българка, след което, естествено, е записано и че идва от Плиска. В летописа на първия новгородски епископ Иоаким (+1030 г.) с уникални сведения от ранната история на славяните и древната Рус, открит през XVIII в. от руския историк В. Н. Татищев, пише, че „когато Игор възмъжал, Олег (негов настойник и родственик на баща му, новгородския княз Рюрик) го оженил за жена от Изборск от Гостомисловия род, която се наричала Прекраса, като Олег я преименувал на своето име Олга“. Дори в „Повѣсть времяньныхъ лѣтъ“ – хрониката на Киевска Рус от около 850 до 1110 г., съставена от монаха летописец Нестор и запазена на старобългарски език в неговата руска редакция, е записано: „Игоря же ожени [Олег] въ Болгарехъ, поятъ же за него княжну Ольгу“. Късните му руски изследователи вече наблягат на несъответствие между българския ѝ произход и справедливите му (цитирани по-горе) думи, че „Руските синове я хвалят като началница“. Второто приемат безусловно, а вече в учебникарската история записват, че през 903-та на Игор завели

жена от... Псков. Заради такива измами академик Михаил Николаевич Тихомиров (1893 – 1965), признат в Русия за изключителен специалист по източникознанието и историографията като първооткривател на исторически и културни паметници, е изтъквал: „От гледна точка на историческата вероятност да се заведе жена на Игор от българския град Плиска е по-разбираемо, отколкото появяване на Олга от Псков, за който нищо повече не е известно в X в.“!

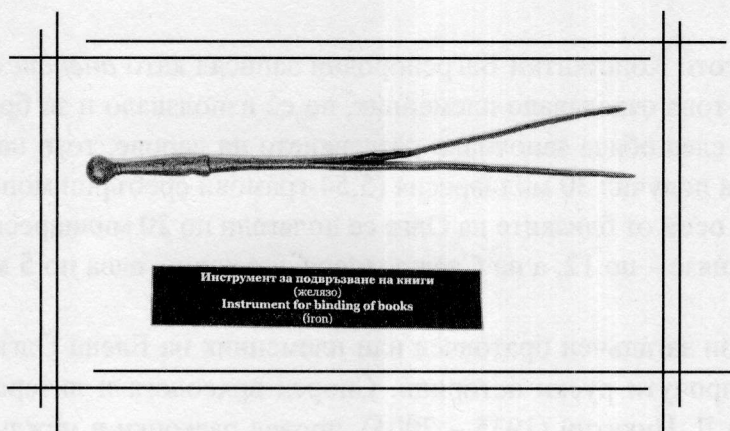

Керамичната икона на св.Теодор Стратилат, открита при разкопки в руините на преславния през X в. манастир Патлейна край великата българска престолнина Преслав

Елена от българския царски двор навремето определено е била най-добрата партия за Игор в района. Разбираемо би било и – в името на мира сред езическия руски народ – като жена на неговия господар

да приеме местното име на властния му настойник. В споменатото ѝ *моминско* име явно има смесване с княгиня Пракси, дъщеря на княз Борис, възхитила тогавашните аристократи, като изоставила дворцовия живот и потънала в манастир. Такава монахиня положително е затрогнала епископ Иоаким, особено след като и Елена е дъщеря на нейната сестра – княгиня Анна, – която пък май след раждането ѝ скоропостижно е дала монашески обет, преди рано да напусне този свят.

Когато на 9 септември 957 г. княгиня Олга пристигнала с голяма свита в Константинопол уж вече да приеме там кръщение, нейната визита подробно била описана от император Константин Багренородни в „Книга за церемониите“. За руския академик Михаил Н. Тихомиров „безпрецедентният ѝ прием от Константин Багренородни е съпоставим с приемите на родствени на императора ромеи. И това, и другото ни заставят **да видим в Олга, ако не племенница на цар Симеон, то, безусловно, представителка на клон от неговия род**“. Андрей Леонидович Никитин в своята книга „Основания русской истории“ подчертава: „И все пак била ли е Олга в очите на императора представителка на „варвари“? На този въпрос сега вече може да отговорим отрицателно и не само затова, че **тя е била християнка и е съпровождана от свещеник**. Самият факт на необичайния ѝ прием в императорския дворец от такъв блюстител на етикета, какъвто бил Константин VII, ни кара да си спомним **произхода на Олга „от Плиска“**, който се явява недвусмисленото свидетелство за **нейното родство с владетелския род в Първото българско царство и непосредствено с царувания по това време цар Петър Симеонович**, който бил женен за Мария Ирина, внучка на Роман Лакапин. В такъв случай Олга идвала при императора, колкото и сам той да не би желал да признае това, като родственица, затова и била приета във вътрешните покои на двореца, където не допускали чуждестранни посланици и въобще чуждоземци“.

*Инструмент за подвързване на книги от Преславската
книжовна школа*

Може би най-старият „Летописец русских царей“, който започва със събития от 907 г., е по-обективен и подробен в известията си за Олга, която, несъмнено, е била покръстена като Елена още в дядовия си дворец, преди да поеме към Киев. Но сега учените разполагат с негов репис от XV в., когато на България вече се гледало като на покойник – щом *государят* не искал да бъде поменавана с добро, изтри-ваш. А оригиналният „Родословец на руските князе“ навярно разказва повече как *Игор* взе жена в България, **която за него се казва Олга**. *И бе тя мъдра и велика*.

Макар Елена като Олга да криела личното си участие в това дело, по нейно време в Киевска Рус се строели черкви и в тях се извършвали богослужения. Лесното обяснение пред народа защо не последвала свободното проникване на християнството би било, че тя допускала това просто защото зачитала верските потребности на своя високоценен придружител от България. Очевидно затова българинът Йоан I е бил митрополитът на Киев, който построил там и две каменни черкви, защото преди там правели само дървени сгради.

Знаменателно е, че в многобройната свита на княгиня Олга сякаш почти незабелязан останал нейният син, споменат в „потока“ с хора на Светослав без титул. Затова пък очевидно се откроявал един чо-

век, когото Константин Багренородни записал като *анепсием*. Обикновено това означавало племенник, но се използвало и за братовчед. Когато след обяда започнало раздаването на дарове, този най-важен роднина получил 30 милиаресия (5,54-грамови сребърни монети), докато на осем от близките на Олга се полагали по 20 милиаресия, на 20 руски князе – по 12, а на *Светославовите хора* – едва по 5 милиаресия!

Този загадъчен братовчед или племенник на Елена Олга е занимавал прочути руски историци. Според археолога и литературовед Андрей Л. Никитин (1935 – 2005), провел разкопки в междуречието на Волга с десния ѝ приток Ока, в Новгород, Псков, Крим, Молдова и Закавказието, загадъчният знатен мъж в свитата ѝ бил... синът на княз Боян Вениамин от Плиска. Специалното внимание, което домакините му оказали, очевидно трябвало да изтъкне, че него ценели повече от нейния син Светослав.

В епическата поема от Киевска Рус „Слово за похода на Игор, Игор – син Святославов, внук Олегов“ от XII в. е записано как: „Боян е вещ, рече ли за някого да пее песен, мисълта му се понасяше като катерица по дърво, като сур вълк по земята, като сив орел по облаците. Припомняше той миналото бранно... Но не соколи пускаше Боян, о, братя..., а вещите си пръсти той допираше до живи струни – те сами звъняха слава на князете“. Украинският историк Юрий Венелин (1802 – 1839) настоява, че се говори именно за Боян Мага, не само защото в средновековното произведение се споменава Траяновият път, който се намира в България. За знаменития автор на изследването „Древните и сегашни българи“ е безусловно, че русите не са могли да имат такъв певец по времето в което той е живял според свидетелството на самото „Слово...“. При това в творбата той е възпят като „Боян, соловей старого времени“ и е наречен „вещ“, а при древните българи такива хора са били магите.

Според акад. Сергей Петрович Обнорски договорът между Киев и Константинопол от 912 г. е преведен от гръцки на български език и това издава, че е било работа на българин. Тогава Елена Олга е била на 22 и положително е била там – в житието ѝ дори пише, че

Игор я поискал още когато била на 10. Тогава 12-годишните момичета съвсем законно могли да бъдат вземани за невести, та поизчакал. А тя, като дъщеря на българска княгиня, е била придружавана и от образован наставник – съвсем естествено за християнка, която отивала във верски чужда среда с подобаваща своя свита.

Чрез нейния син Киевска Рус пък придобила удивителен пергаментов сборник с проникновени четива, преписан от по-стар български оригинал. В свещената книга е изстъргано името на българския цар Симеон и е натрапено: „в чест на великия между князете Святослав“. Великолепната творба очевидно е била открадната, когато през лятото на 969-а той нахлул през Дунав да воюва отново с войската си в България. Срещата с цивилизованата страна на майка му преди година го изумила и когато, според руските летописци, Елена Олга опитала да го спре, той ѝ отвърнал: *Не обичам да седя в Киев, искам да живея в Преславец на Дунав, защото там е средата на моята земя, там се стичат всички блага: от Гръцката земя злато, копринени платове, вина, различни плодове; от Чехия и от Унгария сребро и коне; от Русия кожи и восък, мед и роби.* Явно смятал нашата земя за зестрата на майка си и в поход срещу нейните родственици опустошил Северна България. Макар да оставал езичник въпреки нейните молби да се покръсти, покрай нея той очевидно имал представа какъв ценен трофей са били томовете, създадени в Преславската книжовна школа, та ги добавил към богатата си плячка от Мизия.

Българският произход на великолепната книга бил доказан още през XIX в. и през 1875 г. това било обнародвано в книгата на княз Михаил Андреевич Оболенски, който почти четири десетилетия оглавявал Московския главен архив. Когато за реставрация била свалена подвързията на ръкописа, се доказало, че общо 8 от листовите, включително и този с изстърганото посвещение, първоначално са украсявали българския оригинал и допълнително са били прикачени към по-късния препис. До края на дните си и руският академик Дмитрий Лихачов проповядваше: „България дава на източните славяни висшия слой на езика, „полюса на духовността“, който извънредно много обо-

Симеоновият сборник, взет като трофей за Изборник на княз Светослав

гатавя техните езици, давайки на езиците на източните славяни нравствена сила – способност да възвисяват мисълта, понятията, представите, емоциите“.

Българското учение от магите

Определено трябва да кажем ясно на образованите читатели кой – редом с киевската княгиня Елена Олга! – е мъжът от преславския царски двор, за когото Константин Багренородни се е колебаел само дали я е последвал като неин племенник, или братовчед.

В християнската държава новозаветната вяра отделя духовната власт от царската, а княз Борис Михаил все пак пряко наследил владетели, които още са били и върховни жреци. Да го последва на трона, се полагало на първородния му син Владимир Расате, та на сина си Симеон отредил да стане патриарх на България. Изпратил го да се изу-